

INKLUZIVNO OBRAZOVANJE

|

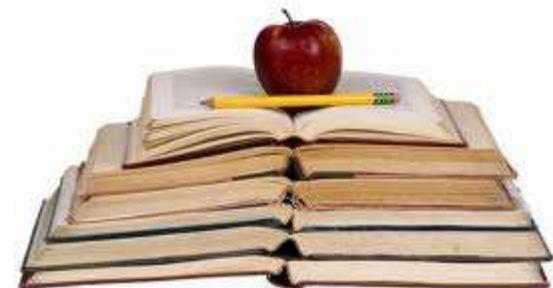
INDIVIDUALNI OBRAZOVNI PLAN

kataloški broj 399

UPOZNAJEMO SE SA:

- zakonskim okvirom o IO i pružanju dodatne obrazovne podrške po IOP, njegovoj izradi, primeni i vrednovanju u skladu sa *Pravilnikom* MPNTR
- postupcima za izradu IOPa kao pisanog dokumenta ustanove kojim se planira dodatna podrška u obrazovanju deteta/učenika/ce.

Šta je inkluzivno obrazovanje?

- Definicije inkluzije koje daje UNESCO potiču sa konferencije u Salamanki , 1994. godine, i stavlju naglasak na to da je inkluzija pokret koji je u direktnoj vezi sa poboljšanjima obrazovnog sistema kao celine:
- “Inkluzija je proces rešavanja i reagovanja na raznovrsnost potreba svih učenika kroz sve veće učestvovanje u učenju, kulturama i zajednicama i sve manju isključenost u okviru obrazovanja i iz njega. On obuhvata promene i izmene sadržaja, pristupa, struktura i strategija, sa zajedničkom vizijom koja obuhvata svu decu odgovarajuće starosne dobi i sa ubeđenjem da je redovni obrazovni sistem odgovoran za obrazovanje sve dece.”

Šta je inkluzivno obrazovanje?

- **Inkluzivno obrazovanje (IO)** se odnosi na škole, centre za učenje i obrazovne sisteme koji su otvoreni za SVU decu. Da bi se to desilo, nastavnici, škole i sistemi treba da se promene, tako da mogu bolje da se prilagode raznolikosti potreba koje učenici imaju i da im omoguće da budu uključeni u sve aspekte školskog života. To takođe znači smanjenje ili uklanjanje svih prepreka unutar i oko škole (fizičkih i komunikacijskih) koje sprečavaju učenje.

Šta je inkluzivno obrazovanje?

- Svi ključni međunarodni i domaći dokumenti mogu se kratko sumirati na sledeći način:
  - **Sva deca mogu da uče i imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje.**
  - **Deca najbolje uče u prirodnoj vršnjačkoj grupi. Zato im treba omogućiti obrazovanje u redovnim predškolskim, osnovnim i srednješkolskim ustanovama.**
  - **Nastavnici i škole treba da prilagode način rada tako da izlaze u susret potrebama dece.**
  - **Nekoj deci, zbog smetnji u razvoju, potrebna je dodatna pomoć u obrazovanju.**

Šta je individualni obrazovni plan?

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

Individualni obrazovni plan

Član 77.

Za dete i učenika kome je usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta i drugih razloga potrebna dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju, ustanova obezbeđuje otklanjanje fizičkih i komunikacijskih prepreka i donosi individualni obrazovni plan.

Individualni obrazovni plan (IOP) je poseban dokument kojim se planira dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju za određeno dete i učenika, u skladu sa njegovim sposobnostima i mogućnostima.

Cilj IOP-a je optimalan razvoj deteta i učenika, uključivanje u vršnjački kolektiv i ostvarivanje opštih i posebnih ishoda obrazovanja i vaspitanja, odnosno zadovoljavanja obrazovno-vaspitnih potreba deteta i učenika.

Proces izrade i primene IOPa

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

Individualni obrazovni plan

Član 77.

IOP se izrađuje na osnovu prethodno realizovanih i evidentiranih mera individualizacije i izrađenog pedagoškog profila deteta i učenika.

IOP se izrađuje prema obrazovno-vaspitnim potrebama deteta i učenika i može da bude zasnovan na:

- 1) Prilagođavanju načina rada, kao i uslova u kojima se izvodi obrazovno-vaspitni rad (IOP1);
- 2) Prilagođavanju izmeni sadržaja obrazovno-vaspitnog rada, ishoda i standarda postignuća (IOP2);
- 3) Obogaćivanju i proširivanju sadržaja obrazovno-vaspitnog rada za dete i učenika sa izuzetnim sposobnostima (IOP3).

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

Individualni obrazovni plan

Član 77.

Donošenju IOP-a 2, prethodi donošenje, primena i vrednovanje IOP-a 1, kao i pribavljanje mišljenja interresorne komisije za procenu potreba za dodatnom obrazovnom, zdravstvenom i socijalnom podrškom detetu i učeniku.

Izuzetno, za učenika koji obrazovanje stiče ostvarivanjem IOP-a 2, osim nastavnog programa, može da se izmeni i nastavni plan, na osnovu mišljenja interresorne komisije za procenu potreba za dodatnom obrazovnom, zdravstvenom i socijalnom podrškom detetu i učeniku.

IOP donosi pedagoški kolegijum ustanove na predlog stručnog tima za inkluzivno obrazovanje, odnosno tima za pružanje dodatne podrške detetu i učeniku.

Koraci u izradi IOPa

Predviđena je jedinstvena metodologija za izradu IOP-a i ona obuhvata više koraka:

1. analiza situacije i prikupljanje podataka o detetu
2. izrada pedagoškog profila deteta
3. određivanje prioriteta u pružanju podrške
4. razvijanje strategije podrške, krajnjih ciljeva pružanja podrške i detaljnog plana aktivnosti

Sadržaj IOP dokumenta

- Pravilnik o IOP (član 77. ZOSOVa) reguliše sva važna pitanja
- **IOP obrazac** za svu decu/učenike iz osjetljivih grupa, uključujući i učenike sa izuzetnim sposobnostima
- IOP obrazac **sadrži**:
  - A. Lične podatke o detetu/učeniku
  - B. Pedagoški profil učenika/ce
  - C. Procenu potreba za podrškom
  - D. Plan aktivnosti po predmetima/oblastima

ОБРАЗАЦ 1

ПЛАНИРАНЕ МЕРЕ ОТКЛАЊАЊА ФИЗИЧКИХ И КОМУНИКАЦИЈСКИХ ПРЕПРЕКА (ИНДИВИДУАЛИЗОВАНИ НАЧИН РАДА) У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ, ОДНОСНО ШКОЛИ

процена потреба за подршком			
Мере/врста подршке	Потребне мере/врсте подршке (за које активности, односно предмете/област и)	Кратак опис мере/врсте подршке и сврха тј. циљ пружања подршке	Реализује и прати (ко, када)
Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације)			
Прилагођавање простора/услова у којима се активности односно учење одвија (нпр. отклањање физичких баријера, специфична организација и распоред активности и сл.)			
Измена садржаја активности и исхода у васпитној групи, односно садржаја учења и стандарда постигнућа образовања			

Б. Педагошки профил

Наведите јаке стране и интересовања ученика/це	тешкоће и потребе за подршком
Б.1 Учење и како учи (издвојите важне чињенице о досадашњим образовним постигнућима, стиловима учења, ставовима према школи, мотивацији за учење, интересовањима, областима и специфичним вештинама у којима се истиче у односу на вршњаке, као и онима у којима заостаје у односу на вршњаке и сл.)	
Б.2 Социјалне вештине (издвојите важне чињенице о односима са другим људима, понашању према вршњацима, поштовању правила и сл.)	
Б.3 Комуникацијске вештине (издвојите важне чињенице о начинима размене информација са другима, укључујући и степен познавања језика на коме се школује, као и сметње у коришћењу вербалних, визуелних и симболичких средстава комуникације)	
Б.4 Самосталност и брига о себи (издвојите важне чињенице о способности да се сам стара о себи и испуњава свакодневне обавезе код куће и у школи)	
Б.5 Утицај спољашњег окружења на учење (издвојите важне чињенице о породичним и другим условима који повољно и неповољно утичу на учење и напредовање)	
Идентификоване приоритетне области и потребе за подршком у образовању	Додатна подршка за коју је потребно одобрење Комисије:

Ц. План активности

Предмет/област:	Крајњи циљ: Укупно трајање:		
Кораци/Активности:	Реализатори/ке:	Учесталост и трајање:	Исход/очекивана промена и како ће се она проценити (ко процењује):
1.			
2.			
3.			

Предмет/област:	Крајњи циљ: Укупно трајање:		
Кораци/Активности:	Реализатори/ке:	Учесталост и трајање:	Исход/очекивана промена и како ће се она проценити (ко процењује):
1.			
2.			
3.			

Предмет/област:	Крајњи циљ: Укупно трајање:		
Кораци/Активности:	Реализатори/ке:	Учесталост и трајање:	Исход/очекивана промена и како ће се она проценити (ко процењује):
1.			
2.			
3.			

Stručni tim za IO

**Tim za pružanje dodatne podrške detetu i učeniku
(IOP tim)**

Stručni tim za inkluzivno obrazovanje

- U školi u kojoj stižu obrazovanje učenici sa smetnjama u razvoju, direktor obrazuje stručni tim za inkluzivno obrazovanje (Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Član 66).

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

Tim za pružanje dodatne podrške detetu i učeniku (IOP tim)

Član 77.

Tim u predškolskoj ustanovi čine vaspitač, stručni saradnik, saradnik, roditelj, odnosno staratelj, a u skladu sa potrebama deteta i pedagoški asistent, odnosno pratilac za ličnu pomoć detetu, na predlog roditelja, odnosno staratelja.

Tim u školi čini nastavnik razredne nastave, odnosno nastavnik predmetne nastave, odeljenjaski starešina, stručni saradsnik, roditelj, odnosno staratelj, a u skladu sa potrebama učenika i pedeagoški asistent, odnosno pratilac za ličnu pomoć učeniku, na predlog roditelja, odnosno staratelja.

Roditelj, odnosno staratelj daje saglasnost na sprovođenje IOP-a, u skladu sa zakonom.

U prvoj godini upisa u ustanovu, IOP se donosi i vrednuje tromesečno, a u svakoj narednoj godini dva puta u toku radne, odnosno školske godine.

Sprovođenje IOP-a prati Ministarstvo, u skladu sa ovim zakonom.

Ko izrađuje IOP

Stručni tim za inkluzivno obrazovanje donosi odluku o izradi IOP-a i formira tim koji će izraditi IOP za određeno dete.

Tim za pružanje dodatne podrške detetu i učeniku (IOP tim) obavezno čine:

- roditelj/staratelj
- stručni saradnik
- nastavnik razredne nastave / odeljenjski sarešina

a po potrebi i:

- stručnjak van ustanove, na predlog roditelja
- predmetni nastavnik/ci
- pedagoški asistent.

Procedura izrade IOP-a i način donošenja odluka

1. IOP tim prikuplja potrebne podatke, analizira situaciju i izrađuje pedagoški profil deteta/učenika
2. Procena potreba za podrškom i prioritetnih oblasti za koje treba izraditi IOP, radi se timski na zajedničkom sastanku svih članova IOP tima.
3. Razrada strategija podrške i detaljnog plana aktivnosti za pojedine oblasti/predmete rade pojedinačni članovi IOP tima (stručnjaci za tu oblast/predmet) uz obavezno učešće roditelja.
4. Izrađeni IOP odobrava Stručni tim za inkluzivno obrazovanje i po odobrenju šalje pedagoškom kolegijumu na konačno usvajanje.

Ocenjivanje učenika po IOP-u

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju

Ocenjivanje

Član 60.

Učenik kome je usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta, teškoća u učenju i drugih razloga potrebna dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju ocenjuje se na osnovu angažovanja i stepena ostvarenosti ciljeva i posebnih standarda postignuća u toku savladavanja individualnog obrazovnog plana, i to na način koji uzima u obzir njegove jezičke, motoričke i čulne mogućnosti.

Ukoliko učenik stiče obrazovanje i vaspitanje po individualnom obrazovnom planu sa prilagođenim standardima postignuća, ocenjuje se na osnovu angažovanja i stepena ostvarenosti ciljeva i prilagođenih standarda.

Učenik sa izuzetnim sposobnostima koji stiče obrazovanje i vaspitanje na prilagođen i obogaćen način, primenom individualnog obrazovnog plana, ocenjuje se na osnovu praćenja ostvarivanja propisanih ciljeva, opštih i posebnih standarda postignuća i angažovanja.

Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju

Ocenjivanje

Član 48.

Učenik kome je potrebna dodatna podrška u obrazovanju ocenjuje se u odnosu na ostvarivanje ciljeva i standarda postignuća u toku savladavanja individualnog obrazovnog plana ili u odnosu na prilagođene standarde postignuća.

Pravilnik o ocenjivanju učenika u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

Ocena učenika

Član 6.
Član 7.
Član 9.

Učenik sa izuzetnim sposobnostima, koji stiče obrazovanje i vaspitanje na prilagođen i obogaćen način primenom IOP-a ocenjuje se na osnovu ostvarenosti ciljeva i propisanih standarda postignuća, kao i na osnovu angažovanja.

Učenik kome je usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta, teškoća u učenju i drugih razloga potrebna dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju ocenjuje se na osnovu ostvarenosti ciljeva i standarda postignuća u toku savladavanja IOP-a.

Učenik koji stiče obrazovanje i vaspitanje bez prilagođenih standarda postignuća ocenjuje se na osnovu njegovog angažovanja i stepena ostvarenosti ciljeva i propisanih standarda postignuća, na način koji uzima u obzir njegove jezičke, motoričke i čulne mogućnosti.

Učenik koji stiče obrazovanje i vaspitanje po prilagođenim standardima postignuća, ocenjuje se na osnovu njegovog angažovanja i stepena ostvarenosti ciljeva i prilagođenih standarda postignuća.

Učeniku koji stiče obrazovanje i vaspitanje po IOP-u, a ne ispunjava zahteve po prilagođenim standardima postignuća revidira se IOP.

Ocenjivanje postignuća učenika po IOP-u

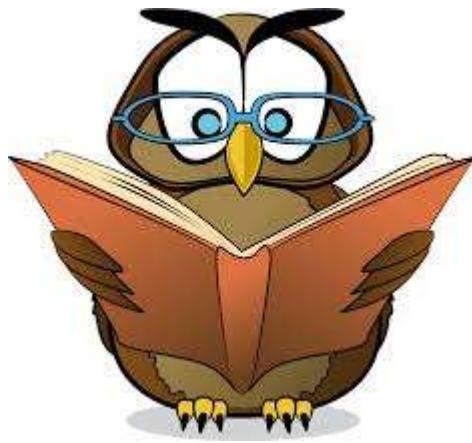
- Ocenjivanje učenika koji se obrazuju po **IOP-2**:

- Ocenjivanje se vrši u odnosu na prilagođeni standard (očekivan ishod u IOPu).
- Ishod može biti u potpunosti ostvaren (ocene 4 i 5) ili delimično ostvaren (ocene 2 i 3).
- Za neostvarene ishode ne daje se ocena 1, već se ishod revidira (ponovo definiše tj. prilagođava obrazovnoj situaciji učenika).

Ocenjivanje postignuća učenika po IOP-u

- Ocenjivanje učenika koji se obrazuju po **IOP-1**:

- Ocenjivanje se vrši u odnosu na postojeće standarde i očekivane ishode u IOPu.
- Pored toga, razlika je i u postupku ispitivanja (prilagođavanju zadataka, testiranja i sl.) i naglašenom učešću druge komponente (angažovanje učenika u nastavi) u dатој бројчаној oceni.
- Za очекivati је да се овим уčеницима/кама **не дaje ocena 1**, већ да се промене стратегије прilagođavanja uz eventualno **revidiranje** ishoda ili u krajnjem slučaju **pređe na IOP sa izmenjenim programom** (tj. prilagodi standard koji nije postignut).

Ocenjivanje postignuća učenika po IOP-u

- Ocenjivanje učenika koji se obrazuju po **Planu prilagođavanja** (individualizacije)

- Ocenjivanje se vrši u odnosu na postojeće standarde.
- Jedina prava razlika može biti u samom postupku ispitivanja (način provere znanja/veština) i u naglašenom učešću druge komponente (angažovanje učenika u nastavi) u datoј brojčanoj oceni.
- Prilikom ocenjivanja ovih učenika treba izbegavati ocenu 1 (treba koristiti delotvore vidove podrške kao što su dodatna i dopunska nastava, nove strategije prilagođavanja i sl.).

Vrednovanje IOP-a

Postupci evaluacije IOPa

- Evaluaciju (vrednovanje) IOPa čine bar 2 osnovna postupka/tehnike
- procena stepena ostvarenosti **ishoda** koji su definisani u okviru plana aktivnosti IOPa
- procena stepena delotvornosti pojedinačnih **vidova prilagođavanja** koji su predviđeni IOPom i primenjivani tokom nastave.

Postupci evaluacije IOPa

- **Procena stepena ostvarenosti ishoda koji su definisani u okviru IOPa**

- Članovi Tima za pružanje dodatne podrške učeniku (IOP Tim) zajednički procenjuju za svaki predmet/oblast predmeta ponaosob (prema planu aktivnosti – Obrazac 3C), u kojoj meri je ucenik/ča ovladao ishodima (predviđenim promenama u ponašanju, znanjima i veštinama

Postupci evaluacije IOPa

- **Procena stepena delotvornosti primenjenih vidova prilagođavanja**
- Članovi IOP Tima zajednički procenjuju stepen delotvornosti pojedinačnih **vidova i strategija prilagođavanja** koji su primenjivani (Obrazac 1 i Obrazac 3B – potrebe za podrškom)

Postupci evaluacije IOPa

- *Podsetnik:* Vrste i vidovi podrške / prilagođavanja:
- 1. Prilagođavanje sadržaja, metoda, materijala/učila i ocenjivanja
- 2. Prilagođavanje prostora/uslova u kojima se učenje odvija (npr. otklanjanje fizičkih barijera, specifična organizacija i raspored aktivnosti i sl.)
- 3. Prilagođavanje tj. izmena sadržaja učenja i standarda postignuća obrazovanja

Pisanje zaključka

- U nastavku evaluacije Školski tim za IO i/ili IOP Tim(ovi) zajednički daje globalnu procenu da li je učenik/ca, za koga je izrađen IOP, uspeo da ovlada većinom predviđenih ishoda ili ne i taj zaključak (sumacija pojedinačnih procena) formuliše kao jednu opisnu ocenu.
- Zaključak tj. opisna ocena može da ima sledeće elemente:
- Uspesi tj. ishodi iz IOPa kojima je učenik/ca ovladao
- Predneti/oblasti u kojima je učenik/ca potpuno ili delimično ovladao ishodima
- Predneti/oblasti u kojima učenik/ca nije ovladao ili je samo delimično ovladao ishodima
- Vidovi prilagođavanja koji su bili delotvorni i treba ih nastaviti
- Vidovi prilagođavanja koji nisu bili delotvorni i treba ih zameniti drugim

Pisanje preporuke o merama/vrstama podrške u nastavku obrazovanja učenika/ce

- Na kraju evaluacije Školski tim za IO i/ili IOP Tim(ovi) zajednički procenjuju da li je za učenika/cu, za koga je bio izrađen IOP, dalje potrebno:
  - **Revidirati** postojeći IOP
  - **Pisati novi** IOP
  - **Ukinuti** IOP (i preći na izradu Plana prilagođavanja/individualizacije) – ukoliko su svi ishodi ostvareni i procenjujete da učenik/ca može da postigne opšte standarde uz postojeća ili neka dodatna prilagođavanja (sadržaja, metoda, materijala/učila ili ocenjivanja).

Evidencija postignuća učenika po IOP-u

- Evidencija postignuća učenika koji osnovnoškolsko obrazovanje i vaspitanje stiču po IOP-u 2 (preporučenom od interresorne komisije) do donošenja novog pravilnika o evidencijama i javnim ispravama vodi se na sledeći način:
  - Preporučuje se obrazovno-vaspitnim ustanovama da u đačkoj knjižici u rubrici *Napomena*, na kraju školske godine, za završeni razred, piše sledeću formulaciju: "Učenik je u skladu sa članom 77. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Službeni glasnik RS", br 72/09, 52/11 i 55/13), savladao sledeće predmete (nabrojati predmete)." Ista formulacija piše se i u matičnu knjigu.
- Za učenike koji osnovnoškolsko obrazovanje i vaspitanje stiču po IOP-u 1, po prilagođenom programu, u kome se precizno planira cilj pružanja podrške koja se odnosi na prilagođavanje i obogaćivanje prostora u kome se uči, prilagođavanje metoda rada, udžbenika i nastavnih sredstava tokom obrazovno-vaspitnog procesa; aktivnosti i njihov raqspored, kao i lica koja pružaju podršku, nije potrebno evidentiranje u javnim ispravama učenika niti u matičnoj knjizi.